

Antwoord brief Integriteit

In een door een brede gemeenschap van collega's gedragen brief inzake wetenschappelijke integriteit, vroegen Gert Storms, Francis Tuerlinkx, Wolf Vanpaemel, Bart Pattyn, Christian Maes, André Vantomme, Kris Dierickx, Benoit Nemery de Bellevaux en Zeger Debyser om een standpunt van de rector-kandidaten. Graag licht ik het standpunt toe vanuit mijn eigen KU Leuven+ programma.

Vier jaar geleden ondertekende ik de brief mee. Ik deel de analyse dat er stappen gezet werden (zoals ook in mijn programma gesteld), maar vind ook dat het meer mag zijn. De KU Leuven moet écht het voortouw nemen.

Ik nodig iedereen vooral uit om de relevante paragrafen uit mijn programma te lezen. Concreet gaat het om de volgende stukjes, al is het thema een rode draad in de hele tekst:

- over wetenschappelijke integriteit <http://lucfels.be/programmap.php?26>
- over peer review <http://lucfels.be/programmap.php?25>
- over team science <http://lucfels.be/programmap.php?22>

Bent u bereid om verder te gaan dan de biosketch (een vrij format waarin sollicitanten de gelegenheid krijgen om de sterke punten voor hun kandidatuur toe te lichten) bij het beoordelen van de wetenschappelijke kwaliteit van de sollicitanten en is er bereidheid om bij bevorderingsaanvragen meer te kijken naar kwaliteit dan naar kwantitatieve indices (bijvoorbeeld zoals geformuleerd in de 10 principes van het Leiden manifest, zie <http://www.leidenmanifesto.org/>)?

Ik ben volledig gewonnen voor een veel sterkere klemtoon op kwalitatieve evaluatiecriteria. Dat beleid voeren we trouwens nu al aan de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen, waar we mikken op twee top-publicaties in een periode van vijf jaar. Het probleem met de biosketch is inderdaad dat die op dat vlak te vaag en te weinig zeggend is. We hebben misschien wel nood aan een duidelijk kader over welke publicaties we als top-publicaties kunnen beschouwen. Dat is niet gemakkelijk omwille van de grote verschillen tussen (sub)disciplines. Maar binnen een intern toch wel erg diverse faculteit als de FEB bleek die discussie toch te kunnen landen. In mijn programma schreef ik verder

“We willen ook werken aan de inperking van de publicatiedruk, maar we kunnen dat niet alleen. We moeten dit samen met de andere universiteiten bekijken. Het is echter niet zo eenvoudig om hier de juiste snaar te raken. Mogelijk is het probleem niet zozeer de druk om zoveel mogelijk artikelen te publiceren, maar veeleer de druk om deze artikelen te laten landen in de toptijdschriften uit de discipline.”

Bovendien staat in de paragraaf over peer review dat de ‘kwantitatieve druk’ ook knaagt aan de evenzeer belangrijke taak van het beoordelen van werk van collega's. Ik zie het opwaarderen van peer review dus als iets wat gekoppeld moet worden aan de discussie over hoe we kwaliteit meer kunnen laten doorwegen dan kwantiteit. Dit is geen tot in de puntjes uitgewerkt voorstel, maar geeft wel een indicatie van de richting die ik wil volgen, zoals ik ook als decaan gedaan heb.

Bent u van oordeel dat de huidige aanpak van wetenschappelijke integriteit in opleiding en onderwijs volstaat, of dient de universiteit verder te gaan, ook in de masteropleidingen en via activiteiten bedoeld voor het ZAP (bijvoorbeeld door een studienamiddag te organiseren voor ZAP over wetenschappelijke integriteit, door de good practices die er nu al bestaan in onderzoeksgroepen breder kenbaar te maken, door het aanmoedigen van intervisie tussen onderzoekers van verschillende

onderzoeksgroepen en disciplines, door het instellen van een functie die alle initiatieven in verband met wetenschappelijke integriteit coördineert, of door het toekennen van een ere-doctoraat aan een wetenschapper die belangrijk werk verricht heeft rond wetenschappelijke integriteit)?

Integriteit is dermate belangrijk voor de positie die de universiteit in de samenleving inneemt, dat de hele universiteit ervan doordrongen moet zijn. Dat impliceert inderdaad dat integriteit - meer dan nu het geval is - een plaats moet krijgen in het onderwijs. Op die manier heeft het onderwijs trouwens ook een hefboomfunctie voor het onderzoek. In mijn programma staat dan ook het volgende:

“We willen ook meer aandacht voor eerlijkheid en transparantie in ons initieel onderwijs. We willen de bevoegdheid voor integriteit daarom ook bij de vicerector onderwijs leggen. Dit zal ons helpen om in gesprek te gaan met de POC's en in OPO's die verband houden met ethiek meer aandacht te besteden aan deontologie en integriteit in een wetenschappelijke context. In de methodologische vakken moet er voldoende aandacht naar de vereisten inzake datakwaliteit gaan. Dit zijn klemtonen die niet alleen renderen voor toekomstige onderzoekers maar ook voor eenieder die in de latere loopbaan beslissingen moet nemen gebaseerd op data en informatie.”

Verder ben ik voorstander van andere initiatieven die integriteit op de agenda plaatsen. Zelf stel ik voor om dit voor studenten te doen via een 'eigen' academisch tijdschrift dat hoogwaardig studenten én replicatie-onderzoek uitgevoerd door studenten publiceert:

“We willen replicatie-onderzoek aanmoedigen, bijvoorbeeld in de masterproeven. Het belang van replicatie overstijgt de thematiek van integriteit. Replicatie is een noodzakelijke stap naar verificatie en is essentieel voor de cumulatieve werking van de wetenschap. Misschien komt de creativiteit dan minder uitgesproken aan bod, maar de student wordt meer vertrouwd met het traject dat de onderzoeker doorloopt en kan zich meer bekwamen in de methoden van wetenschappelijk onderzoek. Het is een kans om voeling te krijgen met aspecten van veralgemeenbaarheid, transparantie en integriteit.”

Ondanks de hefboomfunctie van het onderwijs naar de onderzoekers, hebben we ook nood aan acties specifiek gericht op doctorandi, senior onderzoekers en professoren.

“De vicedecanen onderzoek en de onderzoekscoördinatoren van de groepen kunnen hier een rol spelen. Een verruimd opleidingsaanbod over onderzoeksethiek en integriteit kan relevant zijn.”

Bestaande initiatieven rond auteurschap moeten ook beter opgevolgd worden. Soms lijken we te vergeten dat voornemens, zelfs in geschreven vorm, niet volstaan. Verder denk ik dat het ondersteunen en waarderen van de goede begeleiding van de doctorandi ook kan bijdragen aan het verbeteren van het integriteitsklimaat.

Volstaat het Research Data Management systeem, of moet de universiteit verder gaan en openheid (d.m.v. het delen van onderzoeksgegevens, het vrijgeven van details over dataverwerking, een mogelijke verbintenis van de universiteit aan het 'all trials'-initiatief, etc.) expliciet aanmoedigen via een beloningssysteem?

De discussie over datamanagement gaat inderdaad niet alleen over de opslag en archivering van data, maar zeker ook over het delen van data en het publiek ter beschikking stellen ervan. Zulke openheid en transparantie maakt het mogelijk dat andere onderzoekers gemakkelijk toegang hebben tot deze data en dat kan helpen in de verdere validering. Anderzijds zijn de eigen onderzoeksdata natuurlijk ook een competitief voordeel ten aanzien van andere

onderzoeksgroepen, daar moeten we niet flauw over doen. De discussie over data management en data outreach zullen we in elk geval snel moeten aangaan. Die discussie kan verschillende kanten opgaan; wat voor mij vaststaat, is dat ze zal uitmonden in een nog groter engagement van onze universiteit als het gaat over transparantie.

Is de universiteit onder uw leiding bereid om in de volgende vier jaar werk te maken van het faciliteren van replicatieonderzoek (bijvoorbeeld door er bij de financierende instellingen op aan te dringen onderzoeksgeld vrij te maken voor replicatieonderzoek) en van het opwaarderen van reviewwerk?

Zoals boven aangehaald, zie ik de opwaardering van replicatie-onderzoek als een pad naar een meer integere wetenschap. Dat doe ik zowel omwille van het vormende karakter van replicatie-onderzoek voor de wetenschapper, als omwille van de waarde van replicatie voor de cumulatieve wetenschappelijke evidentie. Behalve de interne facilitering, is er inderdaad ook de vraag naar externe waardering ervan.

Heel wat wetenschapsdomeinen vertonen intussen al een grotere openheid voor de publicatie van replicatie-onderzoek. Het is dan ook logisch dat de financiering van dat onderzoek volgt. Ook daartoe wil ik me als rector engageren. Financiering van replicatie-onderzoek kan daarbij op verschillende manieren opgevat worden. Zo kan men enerzijds denken aan de financiering van volledige replicatie-projecten. Anderzijds zie ik ook een meerwaarde in het waarderen van onderzoeksprojecten waarvan minstens een belangrijk deel uit replicatie bestaat om vanuit die kennis daarna verder te exploreren.

Wat betreft de opwaardering van reviewwerk schreef ik een paragraaf over peer review als hoeksteen van het wetenschapsbedrijf: (<http://lucseels.be/programmap.php?25>). Het is onze verantwoordelijkheid, als toonaangevende universiteit, om het peer review systeem de nodige positieve impulsen te geven. Daarom vind ik het belangrijk dat peer review erkenning krijgt als een van de centrale opdrachten van elke academicus.

Volstaat naar uw mening de huidige bescherming van klokkenluiders en is de universiteit bereid om vroeger werk van een auteur te controleren bij aangetoonde wetenschappelijke fraude?

Aan de ene kant is er natuurlijk de juridische kwestie, waar misschien ook nog wat ruimte voor verbetering is. Maar dat is natuurlijk maar een kant van de zaak. We moeten zeker ook kijken naar de lotgevallen van de klokkenluiders aan andere universiteiten. Uit die lotgevallen blijkt vooral dat een adequate bescherming van klokkenluiders zeer moeilijk is. Maar hoe dan ook staat buiten kijf dat een transparante communicatie rond wanpraktijken in combinatie met een kordaat optreden tegen flagrante inbreuken op de wetenschappelijke integriteit ook helpt om een veiliger klimaat te creëren voor de klokkenluiders.

Het is zeker ook in het belang van de wetenschap, de universiteit en de maatschappij dat vroeger werk van frauderende auteurs opnieuw geëvalueerd wordt. Onze universiteit kan ook op dat vlak een voortrekkersrol spelen door specifiek dat soort onderzoek niet alleen toe te laten, maar ook actief te stimuleren.

Tegelijk wil ik dit punt aangrijpen om te beklemtonen dat onze focus op individuele dossiers momenteel een duidelijke zwakte kent. De focus op individuele gevallen en de soms procedurele manier van werken mag ons niet afleiden van het grotere geheel.

We moeten misschien nog meer waakzaam zijn voor al ons ander onderzoek. Als we daar meer open discussie kunnen krijgen, gericht op meer integer onderzoek, dan komt dat de wetenschap en de rol van de universiteit in deze maatschappij ten goede. We kunnen

nadenken over een model waarbij we de ethische commissies, die nu reeds een groot deel van ons onderzoek intern evalueren, ook een andere rol geven. Daar waar de belangrijkste klemtoon nu ligt op de bescherming van de deelnemers aan het onderzoek, kan zo'n ethische commissie ook andere aspecten van integriteit evalueren, zoals dat nu al aan andere universiteiten soms gebeurt. Samen impliceert dit dus dat we los van de details van individuele cases wel veel meer moeten discussiëren, onderzoeken én onderwijzen - ook tussen collega's - rond integer onderzoek. Daarom schreef ik ook volgende alinea:

“We moeten bepalen hoe we reageren wanneer wanpraktijken aan het licht komen. De burger, de student en de onderzoeker hebben recht op transparante communicatie, beter vroeger dan later. Dat heeft een opvoedend én een afschrikkend effect. Open communicatie stimuleert de dialoog. Enkel zo kunnen we (toekomstige) onderzoekers duidelijk maken waarom adequate regels zo belangrijk zijn.”